

Csapdákkal a kártevők ellen

A KÖRNYEZETKÍMÉLŐ NÖVÉNYVÉDELEM LÉNYEGE, HOGY CSAK AKKOR VÉDEKEZZÜNK A KÁRTEVŐK ELLEN, HA NAGY EGYEDSZÁMBAN VANNAK JELEN, S KÁRTÉTELŰK MEGHALADJA AZ ADOTT KÁRTEVŐRE MEGÁLLAPÍTOTT KÁRTÉTELI KÜSZÖBÉRTÉKET. ENNEK MEGÁLLAPÍTÁSÁRA SEGÍTSÉGÜNKRE VANNAK A KÜLÖNBÖZŐ TÍPUSÚ ROVARCSAPDÁK, AMELYEK KÉMIAI VEGYÜLETEKKEL, SZÍN- ÉS ILLATANYAGOKKAL, VAGY A SZÍNÜKKEL CSALOGATJÁK ODA AZ ADOTT FAJT.

KOLEVA ROSZICA

A csapdázás biotechnikai eljárás, amelynek során a kártevők természetes ingereit és reakcióit használják ki a védekezéshez. Néhány rovar bizonyos színek vonzanak, sárga, ragadós lapokkal csapdázható a szőlő kártevői közül például a szőlőtíripsz, ezáltal csökkenthető a fertőzés mértéke.

A szexuális ingert kiváltó vegyületeket, az úgynevezett szexferomonokat mind nagyobb mértékben használják a szőlőben is. Működési

elvük, hogy a hímivarú lepkéket a nőténynek a csapdából áradó feromonja csalogatja, és ha odarepülnek, beleragadnak a csapda enyvébe. Ma már a termesztési gyakorlatban sokfelé használják a csapdákat. Ezek segítségével jelentősen csökkenthető a kertészeti növények rovarölőszer-terhelése. A szőlősgazdák által előrejelzésre használt feromoncsapdák alkalmazása azonban csak nagyobb szőlőskertekben indokolt.

Szőlómolyok bogyókártétele

Feromonszappal kiválóan követhető a lepkék megjelenése és rajzásmenete.

A *tarka szőlómoly* szexferomonja az egyik legkorábban (1973-ban) szintetizált kémiai vegyület; ennek köszönhetően régóta jól ismerjük a kártevő rajzásdinamikáját. Az első nemzedék a szőlő virágzatában okoz kárt, a második a már megkötött, de még zöld bogyókban, a harma-

A tarka szőlómolynek három nemzedéke van

dik nemzedék az érő szőlőfürtben fejlődik ki. Jelenleg, elsősorban a globális felmelegedés következtében, a kártevő egyre korábban rajzik, és a feromonszappák már április közepétől mutatják a tarka szőlómoly lepkéinek megjelenését. A szőlő ilyenkor még fakad, és mivel a fürtkezdemények még nem látszanak, a nőstények tojásaikat még nem tudják arra lerakni, hogy milyen egyedszámban van jelen a kártevő. A szőlómolylepkék élettartama 3 hét is lehet, így a korán repülő „bevárhatják” a szőlő virágzatának megjelenését. A második, illetve a harmadik nemzedék rajzásakor már mindig megtalálhatók a kötődött vagy éredő bogyók, így a permetezé-

Kevés nyerges szőlómolyt fognak a csapdák

seket azok védelmére kell elvégezni, a tervezett növényvédő szer hatóanyagát figyelembe véve.

A *nyerges szőlómoly* a kevésbé meleg helyeket kedveli. Életmódja, kártétele, az ellene való védekezés hasonló a tarka szőlómolyéhoz, azonban csak két nemzedéke van egy évben. Az utóbbi évek száraz, meleg nyarai következtében a nyerges szőlómoly kisebb egyedszámban károsít. A feromonszappák is keveset fognak belőle országszerte, így jelentősége csökkent. A csapdák használata viszont azért ajánlott, hogy tudjuk, jelen van-e a kártevő a szőlőben vagy sem.

A *szőlőilonca* régebben az alacsony művelésű szőlőkben óriási károkat okozott. Jelenleg kisebb a jelentősége, főleg a magas művelési

módok elterjedése miatt. A feromoncsapdák számos helyen fognak szőlőilonca-lepkéket, viszont károsításuk csak ritkán észlelhető. Amennyiben a feromoncsapdákban hetenként 8-10 lepke található, a következő év tavaszán érdemes figyelni a fakadó szőlőt, és ha szükséges,

A szőlőilonca június-júliusban rajzik

védekezni a rügykárosítás ellen. Fő tápnövénye a szőlő, de a gyümölcstermő növények közül a szamóca, a málna, a szeder, sőt az őszibarack kártevője is lehet. A szőlőiloncának évente egy nemzedéke van. Az egészen fiatal hernyók 2-3 mm hosszú fehér gubóban telelnek át a tőkék kérgének repedéseiben vagy más védett he-

Nehezen vehető észre az ékköves faaraszoló hernyója

lyeken. Kora tavasszal, nem sokkal a rügyfakadás után, az előbúvó 1,5 mm-es kis hernyók a rügyekbe hatolnak és odvasítva kirágják a belsejüket. Rügyfakadás után az egyre fejlődő hernyók a szőlőleveleket rágják meg és szövök össze. Előfordul, hogy a vitorlához a fürtkezd-

Tudta?

A szőlő krómmozai vírus a szőlő kevésbé ismert vírusbetegségei közé tartozik. A fertőzés következtében a leveleken krómsárga-fehéres, néha klorotikus foltosság jelenik meg. Súlyos esetben a levelek csontfehérré, a levélszél a nyári melegben gyakran barnára színeződik, később elhal. Ennél a vírusbetegségnél a levéltünetek a nyár folyamán is jól látszanak, még a nyár végén is felismerhetők. Néhány szőlőfajtánál nem fejlődnek ki a jellegzetes tünetek, de a szőlőtőkék gyengébb növekedésűek, kevesebbet teremnek és rövidebb életűek lesznek. A beteg tőkék életképessége csökken, fokozatosan leromlanak, és 5-6 év alatt akár el is pusztulhatnak. A betegséget kísérő tünetek még, hogy a fürtök kötődése hiányos, a bogyók kicsik maradnak. A vírust a fonálféreg terjesztik a szőlő gyökerének szívogatása során. A szőlő korai vírusos leromlását több vírus is okozhatja. Az egyes szőlőnövényműködés kapcsolatok esetében a tünetek erősségében jelentős különbségeket tapasztalhatunk. Gyakran a szőlő korai pusztulását okozzák. Általában fonálféreg (*Xiphinema spp.* és *Longidorus spp.*) terjesztik.

ményeket is hozzászövik. A bábokból júniustól kezdődően jönnek elő a lepkék, és a nőtények tojásait a levelek színére, kisebb-nagyobb feltűnő csomókban rakják le. A kis hernyók már a nyár végén kikelnek, de nem táplálkoznak, hanem rejtekhelyet keresnek, és abban rögtön elkészítik teletgubóikat. Károsításukat csak a következő év tavaszán kezdik meg.

Az ékköves faaraszoló országos kártevőként eddig a szőlőn jelent meg. Az áttelelt, 4-6 cm-es szürkésbarna hernyók kora tavaszi kártételük során a szőlő fakadó rügyeit teljesen vagy részben kiodvasítják. A kártétel nagyobb, ha a szőlőtőkét már megmetszették, és a hernyó a szálvesszőn végig károsítja a rügyeket. Hernyója tipikus araszolóhernyó, színe pedig olyan, mint a szőlő

kérge, így nagyon nehezen vehető észre. A tőke érintésére mozdulatlaná válik, sokkal inkább hasonlít kacsához, vagy kéregdarabhoz, mint élő hernyóhoz. A fajnak évente két nemzedéke fejlődik ki. A szőlőben a kártételt a második nemze-

Kormoslepke hernyója

dék hernyói okozzák, amelyek közepesen fejlett hernyóként telelnek át, majd tavasszal korán előjönnek és a szőlőrügyeket teljesen kirágják, sokszor még fakadás előtt. Rajzását május-júniusban, majd rövid szünet után egész nyár fo-

lyamán szokták észlelni a feromoncsapdákbán. A fogások mindegyik nemzedék esetében nagy egyedszámúak, ebből csupán a folyamatosan jelenlétre lehet következtetni, a kártételre nem.

A kormoslepke mediterrán faj, ezért korábban főleg az ország déli részein okozott kárt. Az éghajlatváltozás, az általános felmelegedés következtében azonban északabbra húzódott.

A kormoslepke 5-6 mm nagyságú hernyói telelnek át a szőlőtőkéken. A hernyók többnyire a rügyfakadás idején bújnak elő és tetemes kárt okoznak azzal, hogy a rügyeket kiodvasítják, lerágják. Az ilyen tőkék olyannak látszanak, mintha a fakadásuk elmaradt volna. A hernyók később a leveleken folytatják a táplálkozást. Eleinte csak hámozgatnak, később nagy, szabálytalan karéjokat, lyukakat rágnek a levéllemezbe. A hernyók június elején fejezik be fejlődésüket, majd június közepétől, végétől repülnek a lepkék is. Több tapasztalati rajzáskép készült, amiből jól látható, hogy a lepkék június közepétől rajzanak tömegesen. A lepkék tojásait kisebb csomókban a levelek fonákára rakják. A kikelő kis hernyók egy része fejlődését megszakítva telelőre vonul, és csak a következő év tavaszán jön újra elő. A másik része lepkévé fejlődik, tojásokat rak, és az ezekből

A kormoslepke mediterrán eredetű lepke

A rajzó zöld cserebogár tarra rághatja a kis tőkéket

NÖVÉNYORVOS A SZŐLŐSKERTBEN

kikelő hernyók telelnék át. Tehát a populáció egy része egy-, a másik része kétnemzedékes. A második nemzedék főleg meleg években fejlődik.

A cserebogarak igen nagy egyedszámban okozhatnak kártételt. Szőlőtermesztési szempontból a zöld cserebogár a legjelentősebb, mert tarra rághatja a fiatal szőlőtőkét. A zöld cserebogár imágói a szőlő levéllemezét fogyasztják, úgy, hogy rendszerint csak a levélerek maradnak meg. A zöld és rezes cserebogárcsapdák csalétke mindkét fajt csalogatja, viszont nem csalogatja a kunsági zöld cserebogarat. A bogarak nem mindig a szőlőben fejlődnek ki, ezért legjobb, ha a csapdákat a szőlőtábla szélére helyezzük.

A szőlőkrom mozaik vírus erek által határolt sárga foltokat okoz a levélen

A szőlőben engedélyezett szexferononcsapdák

Károsítók	Kereskedelmi név
Szőlőilonca	SZŐLŐILONCA CSALOMON 19
Nyerges szőlómoly	EUPOECELIA AMBIGUELLA REAGRON-AMBI CSALOMON 14
Tarka szőlómoly	LOBESIA BOTRANA REAGRON-B TARKA SZŐLŐMOLY CSALOMON 20
Darázsfajok (Vespa spp.)	CSALOMON 28
Zöld/rezes cserebogár	CSALOMON 48

